

הכל שוחטין

לאכילת נבילות לתיאבון?

כיון דאיכא התירא ואיסורא לפניו, שהרי בידו לשחוט כהלכה ובידו לנבל אותה — לא שביק התירא ואכיל איסורא, אלא שוחט כהלכה.

ודנה הגמרא: **אי הכי, דאמרת דכל היכא דאיכא איסורא והיתרא לפניו לא שביק התירא ואכיל איסורא, אמאי איצטריך ישראל לבדוק לו את הסכין, והרי כי לא בודק הישראל נמי יש לסמוך על בדיקתו של המומר ועל שחיטתו, שהרי לא שביק היתרא ואכיל איסורא!?**

ומשינינן: **חיישינן שאם יבדוק בעצמו את הסכין וימצאנה פגומה, הוא לא יחזור למצוא סכין ראויה כי מיטרח לא טרח המומר לחפש סכין אחרת כדי לאכול התירא.**

אמרו ליה רבנן לרבא: תניא דמסייע לך שסמכינן על עברייך, שאינו עובר להכעיס אלא רק לתיאבון, שאם יש לפניו התירא לא שביק התירא ואכיל איסורא.

דתניא: חמץ של עוברי עבירה שאין מבערין את חמץ לפני הפסח מפני שאינם רוצים להפסיד אותו, ונאסר החמץ בהנאה מדין "חמץ שעבר עליו הפסח", הרי אחר הפסח

מותר מיד ליקח מאותם עוברי עבירה חמץ ב-ט ולאכלו, על אף שודאי לנו שחמץ זה לא נאפה לאחר הפסח, שעוד לא היה שהות אחר הפסח לאפותו, מפני שהן מחליפין את חמץ האסור בחמץ של עובדי כוכבים

לרבן שמעון בן גמליאל למימר, שבהאי לישנא משתמע דרבן שמעון בן גמליאל פליג אתרוייהו — פליג על תנא קמא דאמר דלא בעינן דאחזיקו, ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דרק אם החזיקו. ופליג נמי על רבי אליעזר דלא סמך עלייהו כלל ואילו לרבן שמעון בן גמליאל אי אחזיקו סמכינן עלייהו.

אלא, הדרינן בהא דאוקמינן דאיכא בינייהו מידי דכתיבא ולא אחזיקו, ואמרינן: איכא בינייהו — מידי דלא כתיבא, ואחזיקו בה.

תנא קמא סבר: כיון דלא כתיבא הרי אף על גב דאחזיקו בה — נמי לא סמכינן עלייהו. אבל מצה וכדומה דכתיבא — סמכינן עלייהו בין אחזוק ובין לא אחזוק.

ורבי אליעזר סבר אפילו כתיבא ואחזוק לא סמכינן עלייהו.

ואילו רבן שמעון בן גמליאל סבר: **כיון דאחזוק — אחזוק, והיינו שסמכינן על הא דאחזוק, ואפילו היכא דלא כתיבא.**

והיינו פלוגתא דתנאי, דאמרינן לעיל דמצוה דלא כתיבא אבל החזיקו בה פליגי תנאי, שעתה מוצאים אנו פלוגתא בין תנא קמא לרבן שמעון בן גמליאל אם אפשר לסמוך עליהם כשהחזיקו במצוה שאינה כתובה.

גופא: אמר רבא: ישראל מומר, שהוא אוכל נבילות לתיאבון — בודק ישראל סכין, ונותן לו לשחוט. ומותר לאכול משחיטתו.

מאי טעמא סמכינן על שחיטתו של מומר

קתני, דודאי מחליפין, ואין זו תליה להקל.

והשתא שפיר קא מסייעא האי ברייתא לרבא — ומה באיסורא דרבנן אמרינן לא שביק איניש התירא ואכיל איסורא, דהא קא אמרת שעוברי עבירה בחמץ בפסח ודאי מחליפים את חמצם לאחר הפסח למרות שהוא רק איסורא דרבנן אליבא דרבי שמעון, אם כן באיסורא דאורייתא לא כל שבין דלא שביק התירא ואכלי איסורא.

ואמרינן תו: לימא מסייע ליה לרבא:

דתניא: הכל שוחטין, ואפילו כותי, ואפילו ערל, ואפילו ישראל מומר.

ודנה הגמרא: האי ערל שכשר לשחיטה היכי דמי?

אילימא דלא מלו אותו כי מתו אחיו מחמת מילה, ונמצא שהוא אנוס בערלותו, האי — ישראל מעליא הוא. ומאי קא משמע לן שהוא ראוי לשחיטה עד דקאמרת "אפילו ערל"?

אלא, פשיטא, דהוא מומר לערלות, שאינו מל עצמו בגלל זדון ליבו, שמבעט במצות מילה, וקא סבר האי תנא דברייתא כי מומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה כולה, הילכך מצי אותו מומר למצות מילה לשחוט ותהיה שחיטתו כשרה.

והשתא אימא סיפא: ואפילו ישראל מומר שחיטתו כשרה.

המותר [שהרי רק חמץ של ישראל, שעוברים עליו ב"בל יראה" נאסר מדין חמץ שעבר עליו הפסח, ולא חמצו של נכרי, שאין עוברים עליו, ולפיכך אינו נאסר] והם עושים כן משום דלא שביקו התירא ואכלי איסורא, ומה שהשהו את החמץ בפסח הוא בגלל שלא היתה להם ברירה של התירא, והם לא רצו להפסיד את החמץ שלהם.

ומוכח שגם מי שהוא עבריין אפשר לסמוך עליו היכן שקיימת הסברה של "לא שביק התירא ואכיל איסורא" (12).

סברה, הא ברייתא מני — אפילו אליבא דרבי יהודה הוא, דאמר: איסור חמץ שעבר עליו הפסח, אחר הפסח, הוא איסור דאורייתא, ובכל זאת סמכינן על עוברי עבירה שהם מחליפין אותו, ומותר לאכלו, דסמכינן עליהו אפילו באיסורא דאורייתא, וקתני "מפני שהן מחליפין", אלמא מוכח שאפילו מי שהוא עבריין לא שביק התירא ואכיל איסורא.

ודחינן: ממאי דהאי ברייתא אליבא דרבי יהודה היא? דלמא רבי שמעון היא דאמר חמץ אחר הפסח — איסור דרבנן הוא. וכי מקילינן לסמוך על עבריינים באיסורי דרבנן הוא דמקילינן, אבל באיסורי דאורייתא לא מקילינן.

ופרכינן להא דדחינן: ותיהוי נמי האי ברייתא כדברי רבי שמעון, אך אכתי היא מסייעת לרבא. כי מי קתני "שאני אומר החליפו" דהוא לישנא דתלינן להקל, ומשום דהוי איסורא דרבנן?! הא "מפני שמחליפין"

12. ועיין ברש"י שהקשה, מה הרויחו אותם עבריינים בהחלפת חמצם בחמץ של נכרי, והרי

מסעודת אחאב על אף שאחאב היה עובד עבודה זרה, ומוכח מכאן שמומר לעבודה זרה מותר לאכול משחיטתו.

שנאמר: "ויזבח לו אחאב [ליהושפט] צאן ובקר לרוב, ולעם אשר אתו, ויפיתחו לעלות אל רמות גלעד".

ופרכינן: ודלמא אכן מיזבח זבח אחאב עבור יהושפט משום שהיה סבור אחאב שיהושפט יאכל משחיטתו, אבל יהושפט עצמו מיכל לא אכל, משום ששחיטתו של מומר לעבודה זרה היא פסולה!?

ומשנינן: "ויפיתחו לעלות אל רמות גלעד" כתיב, והסתה תיתכן רק באמצעות סעודה.

ופרכינן: ודלמא הסיתהו בדברים בלבד, ולעולם לא אכל יהושפט מזבחו של אחאב!?

ומשנינן: אין "הסתה" בדברים אלא באמצעות סעודה בלבד.

ופרכינן: וכי לא תיתכן "הסתה" בדברים בלבד?

והכתיב "כי יסיתך אחיך" ומשמע דיסיתך בדבריו!?

ומשנינן: גם הכא מיירי בהסתה באכילה ובשתיה.

ופרכינן: והכתיב באיוב, שפנה הקדוש ברוך הוא אל השטן ואמר לו: "ותפיתני בו

ורנה הגמרא: האי מומר היכי דמי? אי מומר לדבר אחר ואינו מומר לשחיטה — היינו מומר לערלות דקתני ברישא, ומה התחדש לנו ב"אפילו ישראל מומר"!?

אלא, לאו, האי "ישראל מומר" היינו מומר לאותו דבר, לאכילת נבילות לתיאבון, ובכל זאת סמכינן על שחיטתו, על אף דהוי מצוה שהוא חשוד עליה, ומשום דאמרינן לא שביק היתירא ואכיל איסורא, וכדרבא.

ורחינן: לא תוכיח מינה. כי לעולם אימא לך — מומר לאותו דבר אפילו לתיאבון לא נאמן עליו. מאי טעמא? כיון דדש ביה, שעובר על האיסור בתמידות, כהתירא דמי ליה, וליכא למימר ביה "לא שביק היתירא ואכיל איסורא", דהא האי איסורא כהתירא חשיב ליה.

אלא כונתו של תנא דברייתא להתיר שחיטת "ישראל מומר", היא במומר לעבודת כוכבים, אך אינו מומר לאכילת נבילות לתיאבון. ואיצטריך לאשמועינן שאפילו הוא מומר לעבודת כוכבים, דאמרינן דכל המודה בה הרי הוא ככופר בכל התורה כולה, בכל זאת שחיטתו מותרת. וכהא דאמר רב ענן.

דאמר רב ענן אמר שמואל: ישראל שהוא מומר לעבודת כוכבים בלבד — מותר לאכול משחיטתו.

גופא: אמר רב ענן אמר שמואל: ישראל שהוא מומר לעבודת כוכבים — מותר לאכול משחיטתו. שכן מצינו ביהושפט מלך יהודה, שהיה צדיק, ובכל זאת מצינו שנתנה

נותן להם את חמצו ונמצא שהם נהנים מהחלפת החמץ, וממילא אסורים להנות ממנו.

השתא נמי אסור להם החמץ בהנאה, שהרי אם לא היו נותנים את חמצם לנכרי הוא לא היה

[באיוב] לבלעו חינום, ומוכח דאיכא הסתה בדברים בלבד, שהרי אצל הקדוש ברוך הוא אין הסתה באכילה ובשתיה.

ומשנינן: הסתה דלמעלה — שאני. שאצל הקדוש ברוך הוא אין ענין להסיתו באכילה ובשתיה אלא בדברים גרידא, אבל אצל אדם, שהוא צריך לאכול ולשתות, עיקר הסתתו היא באמצעות אכילה ושתיה, ולא בדברים גרידא.

ותו פרכינן: ומי אמר לן דיהושפט אכל מזבחו של אחאב? ודלמא יהושפט משתא אשתי מיינו של אחאב, אבל מיכל לא אכל מזבחו?!

ומשנינן: מאי שנא שתיה דאמרינן דמותר לשותות מיינו ולא חיישינן דילמא נסכו לעבודת כוכבים ונאסר היין בשתיה ובהנאה, משום דאמרינן מומר לעבודת כוכבים לא הוי מומר לכל התורה כולה, אם כן ביחס לדין אכילה נמי אמרינן — מומר לעבודת כוכבים לא הוי מומר לכל התורה כולה.

ופרכינן: הכי השתא?! כיצד מדמית אכילה מזבחו של מומר לשתיה מיינו? הרי שתיה מיינו של מומר היא כשתית "פתם יינן" של עובדי כוכבים, ועדיין לא נאסר בזמנו של יהושפט "סתם יינן" [כשלא ראינוהו שניסך אותו לעבודת כוכבים] של עובדי כוכבים. אבל אכילה מזבחו אימא לך דלא אכיל יהושפט, כי מומר לעבודת כוכבים הוי מומר לכל התורה כולה, ושחיטתו פסולה?!

ומשנינן: איבעית אימא, לאו אורחיה דמלכא משתיא להיות שותה יין בלא מיכלא.

ואיבעית אימא, "ויזבח — ויסיתו" כתיב, ומשמעות הכתוב היא: כמה הסיתו אחאב ליהושפט שיעלה לרמות גלעד — בזביחה.

ואכתי הוינן בה: מנלן דאחאב זבח את אותו הזבח? ודלמא עובדיה, שהיה נביא ה', זבח?!

ומשנינן: "לרוב" כתיב, ואם כן, עובדיה לא הוה ספיק לזבוח זבחים לרוב.

ואכתי הוינן בה: ודלמא אותן שבעת אלפים איש שלא כרעו לבעל זבוח? דכתיב "והשארתי בישראל שבעת אלפים — כל הברכים אשר לא כרעו לבעל"?

ומשנינן: אותן שבעת אלפים ודאי לא שחטו כי טמורי הוו מיטמרי מאיזבל שלא תהרגם.

ואכתי הוינן בה: ודלמא גברי דאחאב הוו אינשי מעלו, ורק אחאב היה עובד עבודה זרה, והם שחטו את הזבחים לרוב כהלכה?!

ומשנינן: לא סלקא דעתך דאינשי דאחאב היו כשרים. דכתיב "מושל מקשיב על דבר שקר — כל משרתיו רשעים".

ואכתי הוינן בה: ודלמא רק יהושפט היה צדיק, אבל גברי דיהושפט נמי לא הוו אינשי מעלו, ולכן הא זבוח גברי דאחאב — אכול גברי דיהושפט, והם היו הזבחים לרוב האמורים באותו פסוק, ואילו האי אשר זבוח עובדיה — אכל יהושפט! ולעולם לא תוכיח מכאן שמומר לעבודה זרה אינו מומר לשחיטה.

ומשנינן: לא סלקא דעתך דאנשי יהושפט
הוו אינשי דלא מעלו, כי מוד"מושל מקשיב
על דבר שקר — כל משרתיו רשעים" יש לנו
לדייק גם איפכא: הא מושל המקשיב לדבר
אמת — כל משרתיו צדיקים.

ואכתי הוינן בה: ודלמא כך נהגו באותו
הזבח:

זבוח גברי דאחאב — אכל אחאב וגבריה
דאחאב.

זבוח גברי דיהושפט — אכל יהושפט
וגבריה דיהושפט!?

ה-א

ומשנינן: לא חוה יהושפט מפליג נזהר ונבדל
נפשיה מיניה דאחאב, שלא חשדו
שיכשילנו, וכדמוכחינן לקמן. אלמא מומר
לעבודת כוכבים אינו מומר לכל התורה
כולה.

והשתא מבארין: מנלן דלא חשד יהושפט
באחאב שמא יכשילנו אחאב במאכלות
אסורות?

אילימא מוכתיב, דאמר יהושפט אל אחאב
מלך ישראל "כמוני — כמוך, כעמי —
כעמך", ומשמעות הדברים שאפשר לסמוך
עליך כמו שסומכים עלינו לענין איסור
והיתר.

אלא, מעתה, הא דכתיב בהמשך דבריו של
יהושפט "כסופי — כסופיך" האם הכי נמי
איירי לענין איסור והיתר!?

אלא כונת דבריו של יהושפט לומר לאחאב
— מה דהוי אסופיך, מה שיקרה לסופיך
בעת המלחמה, תהוי נמי אסופי. ואם כן,
הכי נמי בתחילת הפסוק דכתיב "כמוני —

כמוך, כעמי — כעמך" כונתו לומר: מאי
דהוי עלך ועילוי עמך — תהוי עלי ועילוי
עמי. והדרא קושיין, מנין לנו שלא חשד
יהושפט באחאב?

אלא מהכא ילפינן לה: מדכתיב התם "ומלך
ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים איש על
כסאו, מלובשים בגדים בגורן, פתח שער
שומרון".

מאי "גורן"?

אילימא גורן של תבואה ממש — אטו שער
שומרון גורן הוה?!

אלא שהיו יושבים שם אחאב ויהושפט
בחיבה וברעות ובאגודה אחת, כי גורן —
כסנהדרין היושבין יחד בצורה של חצי גורן,
ואינם חושדים זה את זה.

דתנן: פנהדרין היתה יושבת כחצי גורן
עגולה, כדי שיהו כל הדיינים רואין זה את
זה, וישמעו איש את רעהו, ויתווכחו ביניהם
עד שתצא מהן הוראה כהלכה.

לימא מסייע ליה לרב ענן, דאמר ישראל
שהוא מומר לעבודת כוכבים מותר לאכול
משחיטתו, מהא דכתיב באלהו, בשעה
שהתחבא מאחאב ומאיזבל, "והעורבים
מביאים לו לחם ובשר בבקר, ולחם ובשר
בערב". ואמר רב יהודה אמר רב — מבי
טבחי דאחאב הביאום. ומוכח שמטבחו של
אחאב כשר היה על אף שהיה מומר לעבודה
זרה.

ודחינן: על פי הדיבור — שאני. שהקדוש
ברוך הוא התיר לו במפורש לאכול
ממאכלים אלו, כדכתיב "ואת העורבים צוה
לכלכלך". ואין להביא ראיה מכאן למקום